

(המשך מעמוד 7)

בשנת 1948... משה שדה הצטרף למפלגה הדבר בא לו לאיש הכלי... המפלגה בה"א הידיעה, כמסקנה שהוציא מלקח פרוק הפלמ"ח וסיבותיו. ומאחר שהחליט את ההחלטה...

ליד מיטתו בבית החולים, היו שרה יופה, חנה סנה, יעקב סלומון וישראל גלילי. הזמן גסטו והנהגה במאבקו האחרון, נתגלתה רוחו יותר מאשר בכל קרב קודם בחייו. גם בגיסותו, עד רגעו האחרון ממש, לא חשלה רוח זו. בכתמונה רגיל מאבד במצב זה את השליטה על פעולות גופו. לא כן יצחק שדה.

נתינתו לו שמי שינה, אולם הם לא פעלו. אני עייף? אמר, "אני צריך כבר לישון!" ובפנותו אל חנה סנה: "דוקטור (בהדגשה) חנה סנה - האם אין הכוונה הרפואי מסוגל לישון אותי?"

הוא פנה אל הקיר, ביקש כי כולם ילכו לבינתם. "מה יש? שאל, "למה את לא עוזבת?" חנה סנה אמרה כי יש להם זמן, כי ילכו עד שירגיש יותר טוב. "מי נמצא כאן?" שאל, מבלי להסתובב אליהם. בינתיים הופיע גם משה סנה. ישראל גלילי יצא כדי לטלפן ליגאל ארון לאנגליה, להודיע לו על מצב הזקן ולבקשו לחזור מיד. אולם יגאל לא הספיק.

אין ספק ששדה סבל באותם רגעים יסורים גורמים אים. אולם הוא לא נאנח, לא השמיע קריאת כאב. המלים האחרונות היו מוקדשות לפלמ"חאית המסור רה, שבילחה לירו את החודש האחרון. "שרה... שרה..." מילמל, כנראה כדי לבקש משהו. אולם הוא לא סיים את המשפט.

ברגע האחרון ממש נכנס לחדר משה דיין, שהביא במכוניתו מטבעות את איוה, הבת הבכורה, ובעלה אולם שהיה שוב לא הרגיש בהם. בשעה 21.08 נפח את נשמתו, כשלידו שני ראשי המפקדה הארצית של ההגנה, חניכו מימי הפלמ"ח משה דיין, מפקד גדוד פלמ"ח וחובש פלמ"חאית.

"מי נמצא כאן?" היתה זאת חברה סמלית. למשך כמה שעות אחרי מותו שוב קמה לחיים התקופה הגדולה, אשר יצחק שדה היה ראש מעצביה, תקופת ההתנדבות והמופת האישית, ההכרח הפנימי והצד המוסרי, תקופתה של אידיאלים פשוטים ובלתי מתפשרים, סרת קנאות ושנאה.

תקופה זו מתה לפני יצחק שדה. אולם כל עוד חי הוא, בביתו הקטן בשכונת גבעתיים, היה נדמה ששדה עוד חי. עקרו להחיותו.

ואולי גם לא מתה. על קברו של טרומפלדור נולד יצחק שדה. אולי יולד טרומפלדור השלישי על קברו של הזקן.

כמה חברים גנו את הרעיון להדליק מדורה על הקבר, לשחות כרת. אמר אחד מהם: "הזקן יקום ויגיד לחיים!"

ואולי יגיד, כפי שאמר דקות מעטות לפני מותו: "מי נמצא כאן?"

בני משפחה פתוחה. זהו אוסף זכרונות מלבב מימי ילדותו הראשונים, המעידים על זכרונו הפנומנלי של האיש. כמעט כל ידידיו, כולל יגאל ארון, הפצירו בו להתחיל את המלאכה מן הסוף, לכתוב תחילה את הכרך על המאבק ומלחמת העצמאות. אולם מתוך אופטימיותו הרגילה, בבטחון שיספיק לגמור את המלאכה, דחה את ההצעות. "עכשיו לא יתנו ממילא לפרסם את זה. בעוד כמה שנים, כשלא ישלט עוד בארץ המשטר של בן-גוריון..."

אולם ידידיו כבר ידעו או כי הספר לא יכתב לעולם. כי הרופאים אמרו את המלה הנוראה: סרטן. המחלה שאיש אינו יודע מהי וכיצד לעצרה, צדה את האדם שלא היה לו תחליף.

מסביב לאיש שלימד פעם את תורת הקונספירציה נקשר קשר של סודיות מיוחדת בכינוי, רופאים, ידידים וכונימישטחה עשו יד אחת להעלים את האמת מעיני שדה. הם עודדו אותו לעשות תכניות לשנים רבות ("כל חמש שנים אכתוב כרך אחד..."). כאשר התנפחות האופיינית לזמנו החלה מסתמנת בבטנו, הסכים לו הרופא - ד"ר פלר - כי זוהי התנפחות הכבדה, וכי זה סימן טוב. שדה הסביר את הדבר בשמחה לידידיו, שלבסם כמעט נשבר בקרבם.

מדי יום היה שדה עובד בבוקר, מכתוב לרות לבני, הכתבנית, את הפרקים הראשונים של ספרו השני, אחרי הצהרים היו הכאבים מתגברים, ושוב לא יכול לעבוד. אולם איש לא שמע איפעם אנתה מפיו, ומבקריו היו מוצאים אותו כשתינוק עדין על שפתיו ועניו שופעות טובלב בנין, כרגיל.

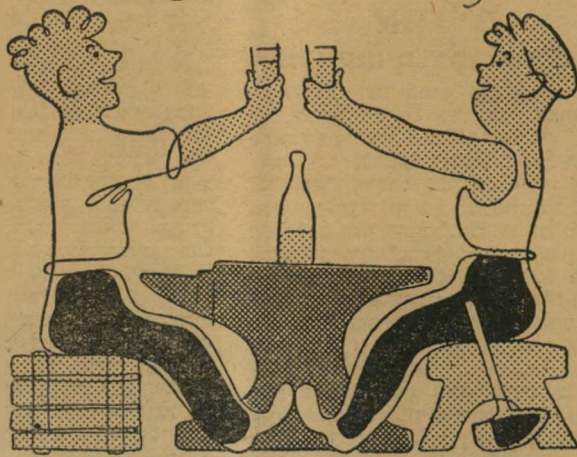
"איש אחד נמאס". לפני חודש, אחי בדיקה קבע הרופא שחיינימסכו עוד שבועיים בלבד. אך גם רוחו של האיש הזימה את הרופא - מבלי לדעת כי סופו מתקרב בעקבות אכזריות, ומתוך שליטה מוחלטת בכל כוחות שכלו, המשיך לחיות. הוא סרב לעבור לבית החולים, גם סרב להכניס לביתו אחות קבועה. ידידיו מצאו פשרה - שרה יופה, חובשת היחידות חתיקה ובת משפחה פלמ"חאית מפורסמת, הוכנסה לבינתו. היא שהתה לירו עד צאת נשמתו. מלחה קבועה אחת בכברת הדרך האחרונה הייתה ד"ר חנה סנה, אשתו של משה סנה (שגם היא, כבעלה, רופאה).

לעתים תרו הידידים אם אמנם מאמין הזקן לדבר ריהם, או שהוא מסתיר מעיניהם כי יודע הוא את מצבו. הם ניסו לזרוא את הדבר באופן דיפלומטי, לשמוע מפיו הוראות לעתיד משפתתו. אולם הזקן לא זו מאופתי יותר, אם כי היו גם לו התקפות של ספק. באחד הימים אמר ליעקב סלומון: "איש אחד נמאס עלי - האיש יצחק שדה...". בכל זאת הגטיחה לשה לופה לתת לה הזדמנות סידרת הרצאתו על הציור הקלאסי, למען תבין את ציוריו ביתו. זה היה 48 שעות לפני הסוף.

ביום האחרון הרגיש שדה כי חל בו שינוי. "מה קרה לי?" שאל את סלומון, "אני מרגיש את עצמי כל כך חלש! אף פעם לא הרגשתי עצמי חלש..." הרופא שהזועק העיף מבט בגופו, שהעור היה תלוי ממנו וששריריו הגאים נעלמו. "אני יודע את זה, הוא חי עד עכשיו", התפלא. אחר הודיע: הוא יכול למות כל רגע.

"אני צריך לישון!" כשכב האמבולנס להביא אותו לבית החולים, שכב על האלונקה, העיף מבט אחרון בגנו היפה. "ראו כמה יפה השמש המשליכה אור על הפרחים!" אמר חרש.

זכרונות בן הפועלים
שתה חיי תפוזים

* מינע עסיס *

תפוזים ואשכוליות

* טבעי, טהור ומפוסטור

צינוקורפיה

רינדזונסקי
רחוב הקישון 6, תל-אביב

גלופות רשת
גלופות קו

פסנתרים
קניה - מכירה - תקונים
בזנים
וסטרמן את ספיר
תל-אביב, רח' רש"י 9

קדם "שוש"
הוא אמצעי חדיש ובדוק
נגד זיעה. קדם "שוש"
מונע זיעה ודוחה ריחה.
השתמשו ב"שוש" ותוכחו.
להשיג בבתי מרקחה ופרפורמיות

אנשי השנה
של
"העולם הזה"

בהתאם למסורת שהחל בה בשנה שעברה יבחר "העולם הזה" בראש השנה באיש השנה - האדם אשר השפיע, לדעת המערכת, במידה הרבה ביותר על הידיעות של השנה, אם לטובה ואם לרעה, כשטחי החיים העיקריים במדינה.

כמו כן יבחר "העולם הזה" באנשים שבלטו ביותר כשטחים השונים בארץ משך השנה - בסופר, בעיתונאי, ברופא, בעורך-הדיון, במדינאי, כח"ב, בשחקן, באיש המדע וכאיש הצעיר תשי"ב.

קוראי העיתון מוזמנים לשלוח למערכת, "העולם הזה" את הצעותיהם למינוי איש שנה והאנשים שהתבלטו השנה במקצועות החיוניים למדינה.

הודעה

החל מגיליון 771 נמסרה ההפצה הראשית בכל הארץ לא קונפורטס, מרכז ההפצה של "העולם הזה". בכל ענייני הפצת השבועון יש לפנות לרה"ל לידנבלום 9, טלפון 4781.